Дмитро Демченко,
доктор філософії з журналістики, старший викладач
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпро, Україна
ORCID: 0009-0003-3732-1377

ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО АНОНІМНИХ ДЖЕРЕЛ: КЕЙС МОНІТОРИНГОВИХ БЛОГІВ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

На тлі повномасштабного російського вторгнення в Україну питання анонімності онлайн-джерел загострилося. Такі джерела можуть свідомо в інтересах ворога поширювати неправдиву інформацію, проводити інформаційно-психологічні операції, залякувати та дезорієнтувати населення.

Окремим аспектом цього питання є моніторингові блоги. Як було проаналізовано в нашому попередньому дослідженні, це блоги, що «в режимі реального часу відстежують повітряні загрози, повідомляють про потенційну небезпеку, зафіксовані цілі, їх тип та траєкторію руху. Автори ведуть їх у месенджерах, що забезпечує миттєву доставку повідомлень та створює умови для оперативного реагування. Інформування здійснюється в довільному форматі, без жорстких структурних обмежень. Водночас інформація в таких блогах, не має офіційного статусу, а джерела зазвичай не розкриваються».

Здебільшого автори моніторингових блогів залишаються анонімними й не розкривають джерел своєї інформації. З одного боку, це створює ризики дезінформації, зокрема й навмисної. З іншого боку, аналіз Telegram-блогів свідчить, що попри анонімність, ці джерела залишаються затребуваними.

Дослідження базується на контент-аналізі трьох блогів — monitor, monitoring та «Моніторинг Київ | Аналітика» — за період з травня 2022 по травень 2025 року. Для збору матеріалів застосовано комбінований підхід: пошук здійснювався за ключовими словами, а також вручну шляхом моніторингу повідомлень у Telegram-каналах. За даними з відкритих джерел, аудиторія проаналізованих блогів зростає: протягом 2024 року моніторинговий блог monitor у Telegram збільшив кількість підписників на понад 200 000 користувачів, monitoring — на понад 10 000, а «Моніторинг Київ | Аналітика» — на понад 20 000 [9].

Цей парадокс — довіра до повністю або частково анонімного джерела, що не розкриває власних джерел — можна пояснити специфікою та змістовним наповненням таких блогів.

Підтверджена експертиза. Одним із ключових факторів довіри аудиторії до анонімних моніторингових блогів є їхня безпосередня діяльність. Такі блоги зазвичай працюють цілодобово, що дозволяє підписникам

отримувати інформацію про повітряні загрози в будь-який момент — незалежно від часу доби. У контексті постійної небезпеки це має критичне значення для своєчасного реагування.

Крім того, завдяки знанням і досвіду, набутим протягом повномасштабного вторгнення, моніторингові блоги часто не лише інформують, а й прогнозують розвиток подій — повідомляють, зокрема, про ймовірний час і напрямок руху загроз для конкретних регіонів або навіть усієї країни. Наприклад, повідомлення у блозі monitor за 15 березня 2025 року: «Чорноморськ — 6х БпЛА у напрямку міста. Олександрівка, Малодолинське, Одеса. Наближення за 4 хв» [8].

Зрештою, проаналізовані моніторингові блоги існують упродовж майже усього періоду повномасштабної війни — багато з них з'явилися ще в перші тижні чи місяці бойових дій. За цей тривалий час їхня присутність в інформаційному просторі закріпилася, а репутація поступово зміцнювалася. У моменти загострень і масованих атак саме ці джерела надають своєчасну, точну й оперативну інформацію, що згодом підтверджується офіційними даними або свідченнями очевидців. Така стабільна достовірність сформувала в аудиторії відчуття надійності та професійності цих блогів, навіть попри їхню анонімність.

Чітка проукраїнська позиція. Важливим фактором довіри до моніторингових блогів попри анонімність є впевненість аудиторії в тому, що їхні автори працюють виключно в інтересах українського суспільства. На це впливає кілька аспектів.

По-перше, автори делікатно працюють з інформацією, що може загрожувати обороноздатності країни. Проаналізовані моніторингові блоги не публікують фото або відео уражених об'єктів, які можуть містити дані, що становлять інтерес для ворога. Виняток становлять випадки ударів по цивільній інфраструктурі — наприклад, житлових будинках або лікарнях.

По-друге, автори зазвичай утримуються від конкретизації наслідків російських атак — чи були влучання, чи ні — і обмежуються посиланнями на офіційні джерела. Наприклад, допис у блозі monitoring за 10 червня 2024 року: «Вибух на Полтавщині. Попередньо застосовано балістичну ракету з комплексу "Іскандер-М". Деталі від ОВА» [4].

Ще одним підтвердженням проукраїнської позиції моніторингових блогів — і водночас чинником формування довіри до них — є активна підтримка Сил оборони України. Такі блоги регулярно публікують інформацію про волонтерські збори й закликають підписників долучатися до фінансової допомоги військовим. Наприклад, 5 вересня 2024 року блог

monitoring опублікував такий допис: «Збір для однієї з бригад повітряних сил на авто Hyundai Terracan та додаткову закупівлю інших інструментів. За донат від 1.000 ₴ ви зможете взяти участь у розіграші уламку збитого Су-34. Ціль: 370 000.00 ₴» [6].

Загалом автори проаналізованих блогів послідовно транслюють проукраїнську позицію — як у виборі формулювань, так і в повноцінних дописах. Наприклад, у повідомленні за 10 березня 2025 року автор блогу «Київ Моніторинг | Аналітика» називає російські ударні безпілотні літальні апарати «ворожими» [2]. Регулярно з'являються й дописи на підтримку українських військових: «У цей Святвечір ми дякуємо нашим воїнам, які, незважаючи на всі труднощі, захищають наш спокій і свободу. Нехай Різдвяна зірка принесе вам і вашим родинам світло надії, віри та перемоги. Миру, тепла і Божого благословення кожному українцю [7]».

Близькість до аудиторії. Специфіка блогінгового формату — відсутність жорстких регламентів і формальних обмежень — дає моніторинговим блогам змогу поширювати інформацію у довільному стилі. Це дозволяє авторам час від часу використовувати сленгові або неофіційні формулювання, що сприяє емоційному зближенню з аудиторією. Такий стиль комунікації створює відчуття неформального, «свого» джерела, а отже — посилює довіру.

Наприклад, у блозі monitoring використано емоційне формулювання «недобиток» у контексті російського ударного БПЛА: «Тим часом цей недобиток [ударний БПЛА — прим. автора] розвернувся у бік Умані. Наближення до міста за 2–3 хвилини» [5]. Або ж у блозі «Київ Моніторинг | Аналітика» трапляються дописи з коротким повідомленням «Падай», які можуть свідчити про наближення повітряних цілей. [3]

Попри анонімний характер, моніторингові блоги у воєнний період змогли сформувати високий рівень довіри серед аудиторії завдяки поєднанню кількох чинників: підтвердженої точності інформації, стабільної присутності в інформаційному полі, чіткої проукраїнської позиції, дотримання інформаційної обережності та емоційної близькості до читачів. Усе це перетворює їх на неформальні, але ефективні комунікаційні інструменти воєнного часу.

Список використаної літератури та джерел

1. Демченко Д. С. Функціональна еволюція моніторингових блогів як інформаційного феномену воєнного часу. *Communications and Communicative Technologies.* 2025. № 25. С. 75–85. URL: https://doi.org/10.15421/292509

2. Київ Моніторинг | Аналітика. URL: https://t.me/monitoring_kiev/15404
3. Київ Моніторинг | Аналітика. URL: https://t.me/monitoring_kiev/5140
4. monitoring. URL: https://t.me/monitorwarr/21542
5. monitoring. URL: https://t.me/monitorwarr/28073
6. monitor. URL: https://t.me/monitorwarr/23875
7. monitor. URL: https://t.me/war_monitor/23777
8. monitor. URL: https://t.me/war_monitor/26211
9. TGStat. URL: https://uk.tgstat.com/